

От тышоуледен кесибишни ышангылы кьорууларча

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

КьМР-ни Парламентини спикери **Татьяна Егорова** от тышоуден сакъланыу жаны бла законла жетишгенлерин бла кьалгьанларын соргьанды. Муаед Буранов айтханыча, законла шендогю жашауу келишедиле, жалаанда кеп жылланы бет жарыккы ишлегенлени келлендириу жаны бла мадарла алыккьа жокьдула.

Соруулагьа жууапла бере, докладчы кьауьгьала асламында адам от, электроприборла бла хайырланганда жорукъланы сакьламагьаны бла байламлы болгьанын чертгенди. Жууаплы органлагьа берилген эсгертиуледе ангылатуу ишни андан ары толтуругьа кереклиси белгиленгенди. Службагьа уа урунуу сакьлауу жорукьларын толтуругьа, кеси ырызлыкьлары бла ишлеген

от ечюлтюучюлени биригиулерин кьурагьа боллугьу чертилгенди. Депутатла гидрантла жетишмегенлерини, бир-бир объектеге техника жууукь баралмагьаныны проблемаларын сюзгендиле, жай жылуу кезиуге алгьадан да хазырларгьа кереклисин да белгилендиле. Татьяна Егорова от тышоуледен сакьланыу жаны бла кемчиликле болгьанларын айтып, бу теманы энтта бир кере сюзерге, анга уа жууаплы органланы, структураланы келечилерин чакьыргьа предложение этгенди.

Президиумну жыйылуунда уа «КьМР-де гитче эм орталыкь бизнесни айнытуу юсюнден» республикалы законна тюзетиулеге кьарагьандыла. Экономика, инвестицияла эм предпринимательство жаны бла комитетни башчысы **Заур Апшев** айтханыча, до-

кументде кьырал ырыскы эм жер халла жаны бла политика толтуругьа жууаплы власть орган тохташдырылады, КьМР-ни кьырал иелинде болгьан объекте тизмеси белгиленеди, ол асламлы информация органлада эмда Интернетде басмаланыргьыны юсюнден айтылады. Бу жумушла уа гитче эм орталыкь бизнесге объекте арендагьа берир мурат бла этилгенди. Жыйылууда «КьМР-де халкьны асламыны кьатышуу бла бардырылгьан жыйылууланы юслеринден» республикалы законну 2-чи статьясына тюрлениулеге да кьаралгьанды. Депутатла башха субъектеде коллегаларыны законодательный башламчылыкьларын да тинтгендиле.

КьМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Эл мюлкню айнытуу онгларыны юсюнден бир бирге акьылларын айтхандыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Бююнлюкте предприятие республиканы бюджетине бир жылгьа 30 миллиондан аслам сом тейлейди налогла баш. Аны кесинде кеп кьалмай беш минг гектар жери барды. Андан 3200 гектар сабанладыла. Элни кесинден, райондан да анда 380 ишти урунады. Аладан жюз бла жарымы жаш адамладыла. Орта эсеп бла алгьанда, иш хакьлары 17 минг сомгьа жетеди. Башха социал жумушла да толусулай толтуруладыла. Сёз ючюн, ашханада онбеш сомгьа тынгылы ашаргьа болады.

Комплекс хайырны асламысын - 70 процентни - малчылыкьдан тышореди. Бююн-

биширедила. Эт бла кюрешгенде да, кьыймаланы жыйырма тюрлюсюн чыгьарадыла.

Битимлени юсюнден айтханда уа, алма, кьара эрик битген бахчала, тахталада уа наша, помидор эм башха затла да ёсдоредила. Консерва цехде аланы онбеш тюрлюсюн чыгьарадыла. Сютно жарашдыргьан бёлюмде уа творог, бишлакь, кьаймакь, кефир, жау, эм башха продукция хазырланады.

Алай бла кьонакьла бёлюмлени барына да кьарап, алада хайырланган амаллагьа, тамамланган ишлеге багьа бичгеринден сора «Россеини жетишимди эл мюлкь предпритияларыны юлгюсюнде агро-

люкте мында 2600 тууар мал барды, аладан 70 сауугьан ийнекледиле. Аланы хар бири да жылгьа 5,8 минг чакьлы литр сют береди. Бузоула бла танала да 820 боладыла. Арт юч жылны ичине ийнекле экиш буюу табарча технология хайырланылады.

Юй кьанаттыланы юсюнден айтханда, аланы жайуу бла да мюлк жетишимли кюрешенин белгилерчады. Аладан бир жылгьа беш миллион жумуртха аладыла. Производстволу амалланы юсюнден айтханда, предпритияны кесини мал аш жарашдыргьан заводу, бир сагьатха 700 килограмм ун тархан тирмени да болгьанын белгилерге тийишлиди. Мирзеуно, будайны, нартохно да мында кеслери ёсдоредила эм жарашдырадыла. Ётмекле окуна жыйырма тюрлюсюн

аш-азыкь продукцияны толусулай кеси жарашдыргьа боллугьун чертип, жерчиликни айнытугьа аслам эс бурургьа, элдеде жашагьанлагьа да билеклик этип туругьа кереклисини юсюнден айтханды.

Бусагьатда саулайда Россейде эл мюлк не халда болгьанын юсюнден Заурбек Кумалов билдиргенди.

Совет Союзну заманын эсге тышорсек, билебиз, бу бёлюм кеп предпритияланы сырьё бла жалчьтхан, кьыралны экономикасын айнытугьа да уллу себеплик этген бёлюм болгьанын. Ол кезиуледе аш-азыкь жаны бла кьоркьуусулукь да башха бёлюм болгьанын баям эди. Кьыралда 18 минг совхоз эмда 30 минг колхоз ишлегенди. Алада юч миллион специалист элде миллионла бла башха ишчиле урунгандыла.

Бююнлюкте уа 41 миллион гектар сабанлыкьла хайырландыла. Эл мюлкге деп бёлюннген жерлени экиден бири да тозурап барадыла. Саулай алып айтханда, мирзеу ёсдюрюлген 117 миллиондан артыкь гектар жер 78 миллионга дериде азайгьанды, - дегенди ол.

Малчылыкь жаны бла да болум артыкь иги болмагьанын да белгилегенди Кумалов. Ол келтирген статистика шартлагьа кере, 1990 жылда кьыралда 57 миллион тууар мал бар эди. Бююнлюкте уа аланы саны 2,5

кереге азайгьанды. Жалаанда ийнекледен 20 миллиондан артыгы болгьанды. Шендо уа - 8,5 миллион. Саулгьан сютно ёлчеми 56 миллион тоннадан 16 миллионга тошгенди. Этни юсюнден айтханда да, 4,3 миллион тоннадан 1,6 миллионга азайгьанды.

Докладчы элдеде демография болумну юсюнден да кьауум шартла келтиргенди. Алада школаны, амбулаторияланы саны азая баргьанын, инфраструктурагьа да артыкь эс бурулмагьанын белгилегенди. Болумну игилендирича КИРФ-ни бёлюмю, сейирлери болган ведомстволар бла бирге не мадар этерге кереклисин да белгилегенди.

Семинарда кетюрюлген проблемаланы, аланы тамамлау амалланы юслеринден оюмун Хазратали Бердов да билдиргенди. Жерчиликте урунганлагьа билеклик этерге, болган онглары толу хайырланыргьа кереклисин аслам эс бургьанды ол.

Тубешиуну ахырында, бар оюмла да эсге алынып, кьырал социал-экономика жаны бла мындан арысында кьарысуз болмазча, аш-азыкь жаны бла да кьоркьуусулукь жалчьтылынырча эл мюлкню айнытугьа, анда урунганланы кьыйлаарын игилендириуге аслам эс бурургьа кереклиси айтылгьанды.

КУРДАНЛАНЫ Сюлемен.

Башламчылыкь

Жаш тёлню бирикдирирге эм тирилтирге алланып

Граждан обществону институтлары бла байламлыкьла жорютоу эмда миллетлени ишлери жаны бла управленианы болушлугьу бла Кьабарты-Малкьарда «Эльбрус» атлы жаш тёлю дискуссия клуб ачылгьанды.

Управленианы башчысы орунбасары **Гергьокьланы Жамболат** билдиргенге кере, ала кьурагьан конкурса 70 проект кьатышханды, аладан 39-су хорлагьанды. Аланы бардырыргьа ахча федерал бюджетден берилгенди. «Эльбрус» кесине эс, бек алгьа, элдеде жаш адамла бла ишлерге хазырлыгыгы бла бурдурганды.

Бусагьатда кьыйырада жаш тёлю эл кьауумгьа юлешинеди. Биринчилери хар не да аманды, бизни кьолубуздан бир зат келмейди, дейди. Экинчилери уа ётгюрюле, кеслери ишлерге, кьайда да жетиширге итинедиле. Бу клуб аланы бирге жыйрагьа, бирикдирирге керекди, дегенди ол.

Клубну башчысы **Азамат Люев** ала кеслерине кьаллай борчла салгьанларын юсюнден айта, былай белгилегенди: «Бююнлюкте бизни республикада 800 мингден аслам инсан жашайды. Аладан отуз проценти жаш адамладыла. Жаш тёлю жамауат-политика жашаууга тири кьатышырча, кесини оюмун билдиралырча, бола тугьан ишлеге оюмун айтталырча мадар этиуну магьанасы уллуду.

Алай, жарсыуьгьа, элдеде жашагьанланы аллай онглары артыкь жокьду, бу жаны бла битеу ишле асламысында шахарлада кьураладыла. Муратыбыз - жаш адамла республиканы атындан халкьла аралы проектлеге, битеуроссей форумлагьа кьатышырча этерге, аланы билмилерин ёсдорюрге. Бу клубда уа алгьа элтирик команданы жергю умуллубуз, аны ишине кьаруу кьыйырларыннан адамланы кьошарыкьбыз», - дегенди ол.

Проектни муратлары кепдо-

ле, ол санда келечиликлени тинтгенде, халкьны, экспертлени оюмларын соруу эм оюмларын сюзюу, хар районда ушакь этерча майданла кьурау, жетишимли адамла жаш тёлню кеслерини сынамаларына юйретирча, тубешиуле бардыруу.

Бююнлюкте ала, жаш адамла кьаллай чурумлагьа тубегенлерин, аланы не жарсытханын билир ючюн, соруу бардыргьандыла. Анга жети жюзден аслам инсан кьатышханды. Ала эм уллу проблемагьа ишсизликни эм айлыкьны азлыгьын санагьандыла. Кеп хаталаны сылтауун ала дагьыда улутхачылыкь жайылгьанында кередила. Саулука сакьлауу кьаллай даржада болгьанын да жаратмаганла асламдыла.

Клуб энди районлада ишин ол жууаплагьа кере кьураурыкьды, айтылган жарсыуларны кетериуну амалларын жаш адамла бла бирге излерикиди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

СЕБЕПЛИК

Эм хайырлы социал проектлеге - грантла

КьМР-ни Жамауат палатасы Кьабарты-Малкьарда коммерциялы болмагьан организацияланы (НКО-ланы) социальный магьаналы проектлени эмда гражданданы эркинликлерин бла праволарын кьоруулау жаны бла проектлени жашауда бардырыргьа берилген грантланы алыр ючюн бардырылгьан конкурса кьатышыргьа чакьырады.

Быйыл 5 апрельде Россей Федерацияны Президентини «2016 жылда социальный магьаналы проектлени эмда гражданданы эркинликлерин бла праволары кьоруулау жаны бла проектлени жашауда бардырууу бла кюрешген,

граждан обществону институтларын айнытугьа кьатышхан коммерциялы эмда правительстволу болмагьан организациялагьа кьыралны жанындан себеплик этиуну юсюнден» буйругьу чыкьгьанды. Анга кере, башында айтылгьан организацияладан тогьузусуна конкурсла бардырыргьа эмда аланы эсеплери не кере грантла берирге ахча бёлюннгенди - битеу да 4 589 914,8 минг сом.

Россей Федерацияны Жамауат палатасыны башламчылыкьгы бла РФ-ни Президентини 2016 жылда 3 декабрьде этген Посланиясында белгиленген борчланы толтуруу муратда субсидияла алыкьк

НКО-ланы тизмесине Гит-тларын айнытугьа эмда элдеде гражданданы тириликлерине себеплик этиуу бла кюреш-белгилерге тийишлиди. Мирзеуно, будайны, нартохно да мында кеслери ёсдоредила эм жарашдырадыла. Ётмекле окуна жыйырма тюрлюсюн

2016 жылны 16 декабрине дериде социальный магьаналы проектлени эмда гражданданы эркинликлерин бла праволарын кьоруулау жаны бла проектле ючюн берилген грантлагьа 4 конкурс бардырыллыкьды. Аланы жорукьларын Россей Федерацияны Жамауат палатасыны бу сайттында табаргьа боллукьду: www.oprf.ru

ПРЕЗЕНТАЦИЯ

Кьыйын болумлага жаратыргьа керекли жорукьла - малкьар эм кьабарты миллеге

Кьыйын табиьгьат неда техноген болумгьа ким да тюржер боллукьду. Алай ачыгьанна врачла жетгинчи кьалай болушурга кереклиси а кёбюгьоз билмейбиз. Алай кезиуледе уа инсанни саулуьгун кьой, жашауун сакьларгьа хар такыйкьа да багьалыды. Аны эсге алып, Россеини МЧС-и кьыйын болумлада адамлагьа биринчи медицина эм психология болушлукьну жорукьлары бла пособияла чыгаргьанды.

Аварияда, от тышгенде, жер тепгенде дегенча кезиуледе инсанни ауур сагьышла халы бир такыйкьаны ичине тюрленеди. Кьоркьуу, ачыулануу, алынып кьалыуу, келкьалдылыкь, кьайгы... Ол кьадад сезимни адам кеси аллына тыялмайды. Аны ючюн анга заманында кел этдириуну, жашауун андан ары бардырыргьа ийиндырыуну магьанасы уллуду. Пособияладан бири аллайлагьа психология болушлукь этерге юйретила.

Экинчиси уа биринчи медицина болушлукь кьалай этилгенин ангылатды. Анда адамгьа солгун алдырууну, жорегине массаж этиуну, бурундан кьан келгенде, кьолу-буту сынганда, затын кьуйдоргенде, ууланганда, эси аугьанда, жореге тутханда эм кеп башха болумлада

Кавказ» деген проектни жашауда бардырады. Аны мураты кьоркьуусулукьну сакьлауу эс бурдурдуу, нек дегенде бу жаны бла бизас окуна билими болмагьан адам кьыйын кезиуледе кесине, башхалагьа да кьоркьуу салыргьа боллукьду.

Билим берии, илму эмда жаш тёлню ишлери жаны бла министрни орунбасары **Гекьиланы Солтан** бу пособиаланы миллет тилледе чыкьганларын ахшы шартха санагьанды. Ала адамланы билимлерин ёсдорюрге, жорукьланы аныгыларга себеплик этерикдиле, деп белгилегенди ол. Курортла эм туризм жаны бла министрни орунбасары **Владимир Афаунов** кьыйын болумлада адамла кеслери да кьатындагьылагьа заманында болушлукьла, ажимлы болганла азайырыкь эдиле, дегенди.

МЧС-ни республикада Баш управлениасыны башчысы орунбасары **Апполаны Хасан** белгилегенича, бизни регионда кьыйын табиьгьат эм техноген болумланы кьайсысы да тубейдиле. Аланы барысында да ачыгьаннга кьалай болушурга кереклиси пособиалада ангылатылынады. Аланы кёчюрюуге профилилы орган-

ланы специалистлери, медицина ишчиле кьатышхандыла, ала барысы да брошюраланы миллет тилледе басмалауу кьабыл кёргендиле, дегенди ол.

Ары дери уа вузланы специалистлери, КьМР-ден, башха республикаладан да жашауат организацияланы келечилерине биринчи болушлукь этерге юйретген курсла кьурагьан эдиле. Аланы РФ-ни Саулуьк сакьлауу министрствосуну саулуьк сакьлауу кьурау эм информатизациялау бла кюрешген илму-излем институтуну алми **Геннадий Неудухин** бардыргьанды. Бу курсланы бошагьанланы барысына да удостоверенияла берилгендиле.

Ызы бла МЧС-ни управлениасыны психологлары полициячыла бла бирге окуучулагьа, студентлеге бла устазлагьа кьоркьуусулукьну жалчьтыу юсюнден дерсле бергендиле. Академияны арбазында уа от тышоуге кьажу-кьутхаруу техниканы эм оборудованины, кеслери алларына учхан аппаратланы кермючю кьурагьанды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Бююн нени юсюнден даулашадыла

Айлыкьны жашау этерге жетерик ахчаны эм аз ёлчемине дериде кётюрюрге

Жылны ахырына дери иш хакьны эм аз ёлчемине (МРОТ) тохташдырыллыкьды. Ол заманын ичине правительство, профсоюзла, иш бла жалчьтханла аны жашау этерге жетерик ахчаны эм аз ёлчемине дериде кётюрюрге эмда анга кере законпроект жарашдырыргьа керекдиле, деп билдиргенди Россеини бизнесни ыйгыгында РФ-ни урунуу эм социальный кьоруулау министри **Максим Топилин**.

2001 жылда биз МРОТ жашау этерге жетерик ахчаны эм аз ёлчемине тенг болуруну юсюнден законнга кьол салгьанбыз, алай ол энди дери да толтурулмай турады, - деп, министр Россей бу жаны бла кеп кьыралдан, ол санда экономикалары андан

кьарысуз болгьанладан артха кьалгьанын чертгенди. Иш хакьны кётюрюу бююнлюкте, кьыралыбызны кьыйын кезиуонде, бютюн магьаналыды. Вице-премьер **Ольга Голодец** айтханыча, бусагьатда халкьны кьойайы терк окуна таркьайгьанды. Росстатны эсеплери кере уа, арт тогьуз жылда файдалары жашау этерге керекли ахчаны эм аз ёлчемине дериде жетмеген адамланы саны 16,1 миллиондан 19,2 миллионга дериде ёсгенди.

Аны бла байламлы Голодец шендо эм кьыйын проблемаладан бири айлыкь бла байламлы болгьанын белгилегенди. Ол иш бла жалчьтханланы бла профсоюзланы бу сорууну тинтирге, аны тамамлауу

амалларын бирге излерге чакьыргьанды.

Аны бла бирге вице-премьер урунуу рынокда хал аман болмагьанын, ишсизлик 5,8 процентден атламагьанын билдиргенди. «Россейде иш» деген сайтда ишти жерлени саны уа не заманда да бир миллиондан кеп болуучуду. Пенсияланы юслеринден айтханда, Голодец пенсия системаны айнытууну 2012 жылда жарашдырылгьан стратегиясы эм ахшы реформаладан бири болгьанын чертгенди. Алай эсе уа, анга алыкьа тюрлениуле кийирлик туйюлдюле.

Федерал басманы материалларына кере хазырланганды.

Тукьум тарыхы

Малкьар Россейге кьошулуп, документле орус тилде бардырыла тебирегенде, кьагытычла бир-бир тукьумланы, халкьда жюриогенича болмай, бир харффын торлендирип, баш-харакь жазып да кьойгандыла. Аны айта келгеним, Хубийлары Хибийлары деп да жюриойдо.

Кьарачайны биринчи кьадыи (1840 ж.) Хубийлары Мухаммат эфенди Кадох улу эди. Аны юй бийчеси Абхазны князы Михаил Шервашидзе-ни кьызы болганды. Кесини кьызы Бийбе биринчи даражалы бесланейли эзденнге

Уку юй бийчеси Маркова Маруса Ивановна бла.

Кьарачайда - Хубийлары, Малкьарга - Хибийлары

Абдул-Мажит юй бийчеси Аликаланы Кьыралхан бла.

Тылгандыга кере, бу тукьумну кьарт аталары Шадыбек (Шатбек) болганды. Аны жашы-Батыр, аны уа - Хубий бла Хубий деп эки уланы. (Шадыбек 1400-1407 жыллада Алтын Орданы ханыны атыды. Тюрк тилде Шад патчах кьанлары болганлага берилген атды).

Тазартуковча - барганды. Жашы Абдул-Керим а кьабартылы бийче Гошасьрма Докшукинаны баш иеси эди. Аланы жашлары Ислам (Кьарачайлы) белгили жамауат кьулукьчу, жаркьландырыучу болганды. Ол 1896 жылда тууганды. Жыйырманчы жыллада Шимал Кавказы газеттеринде сыйлы авторладан бириди. «Советский юг», «Молот», «Известия Советов», «Терек» газетледе публицистика эм адабият статьялары басмалана тургандыла.

курсланы бошаганды. 1925 жылда кьарачай эм орус тилдеде чыкьган «Таулу жашу» газетни баш редактору эди. Дондагы Ростовда басмаланган «Революция и горец» журналда жууаплы секретарь болуп да турганды. Кьарачайлы журналистени хазырлауда да уллу кьыйыны барды. Аланы чыгармаларын окуп, тинтип, поэтип, басмагьа хазырлаганды. Аны юй бийчеси Малкьардан Мамышланы Сафийат эди.

Бюгюнлюкде да Кьарачай жанында бу тукьумну махтаугьа тийишли адамлары кепдоло. Чынг аллын Хубийлары Владимир Исламовични айтайыкь. Ол Кьарачай-Черкес Республиканы биринчи башчысы эди. Кьыралда тюрлениуле барган кьыйын заманда ишлегенди. Экономиканы чачылуу, уручулукь, гудучулукь, халкьла аралы кьайгыла болган кезиуде республиканы бирлигин сакьлаганды.

Абу-Хасан - «Кьарачай» газетни баш редактору орубсарыды, РФ-ны культурасыны сыйлы кьулукьчу-суду, КьЧР-ни сыйлы журналисти. Назир а Кьварачай-Черкесни халкь поэтиди.

Белгили назмучубуз Мокьаланы Магомет дуниядан кетгенде, жарсып, анга кой жазганды.

Энди уа Малкьар жанына кечейик. Эки минг тогузунчу жылда Хибийланы Хажи-Мурат, Валерий, Мадина, Салим, Огьары Малкьарга барып, бурунгу элге, Ышканыгыга, ётуп, тукьумларыны эски журтларын тапхандыла, абадан адамлага, ол санда кепню керген, билген Чочайланы Мустафага, жолугьуп, тарыхларын соргандыла.

Тинтиу баргьанда ачыкьланганыча, кеп жыл мында алып, Малкьарга келеди. Кьулый Чегемде кьалады. Хубий бла Бийчи Черек тарына ётуп, анда Ышканыга да тохтайдыла. Ол тийреге барган узакьдан кереде уллу теш юсонде кьаланы. Ол Амырхан кьалады. Кьарындашла алайда тохтап, юй-журт ишлеп, мал жайып, орналып кьаладыла.

Ахыры 4-чо бетдеди.

ХУНЕРЛИЛИК

Мураты - художник-мультипликатор болурьады

Фахмулу адамгьа тюбесенг, келюнг кетюроледи, сабийге уа бютюнда кьууанаса. Мен да жолукьганма кеп болмай аллайгьа. Кертиди, ол алыкьа гитчеди - анга жалаанда тогуз жыл толгьанды. Болсада бек умутландырады.

кьолуна карандашны алып башлайды. Тенг кьызыкьларыны сыфатларын да кергюзтюрге бек сюеди.

Аны бла бирге ол кеси жомакьла кьурап, алагьа да суратла ишлейди, артыкьда бек динозаврлары. Чыгармалары Интернетде «Фахмулула» деген сайтха салынып, юч сураты да биринчи, экинчи, ючюнчю жерлеге тийишли болгьандыла. Лейля окуу юйде кермючлеге да тири кьатышады. Школну бошагьандан сора художник-мультипликатор болур мураты барды. Ол мультфильмлерин малкьар тилде кьурадырыгьа, ала бла сабийлени кьуандырыгьа сюеди.

ХОПАЛАНЫ Марзийт. Суратны автор алгьанды.

ТИНТИУЛЕ

Россейге жашчыкьла кеп тууа эселе, эркегырыула аз некдиле?

Россейде эркегырыула тиширыуладан эсе 10 миллионга аздыла деп, Росстат кьуандырмазча шартла келтиредди. Бюгюнлюкде кьыралыбызда 67,7 миллион эр киши эмда 78,5 миллион тиширыу жашайдыла. Адам улуну кьуюлю кесегини бир мингине 1158 тиширыу жетеди.

Аны да бир ненча сылтауу барды. «Аладан бири - ичигилликди. Бизде бек куюлю ичиге жюриодойле, кеслерин да бир жолгьа уллу ёлчмеле бла ичере бек ёчдиюле. Сёз ючюн, чагырдан бир шешаны сау ингирин ичинде аз-аз ичип таусуугьу да, бир да эсирлик туюлюсюз. Бир жолгьа стакан бла бир аракьыны «аудурсагьыз» а, неда андан да кёбюн, жюрегигиз тохтап кьалыргьа боллукьду», - дейди Анатолий Вишневский.

ылларына кьаты сингипди. Андан кьутулуу акьырын барады. Алай арт жыллада ол теркленгеннге ушайды», - дейди Мезенцева.

Сёз ючюн, тиширыула онуючу кьулукьлагьа терк-терк тоше тебирегендиле. Кертиди, бу жаны бла бизге запад компанияла юлго кергюзгендиле. «Россейде ачылгьан тыш кьыраллы компаниялада адам улуну кьарысуз кесегини келечилерин кеп санда керюрге боллукьду. Бириккен россиялы-запад компаниялада уа ала азыракьдыла. Россейиникеледе уа бек аз. Алай иги жанына тюрлениу бола турады», - дейди ол.

Бир кезиуде Финляндияда да тюз ма биздеча ичиучо эдиле, алай ала ол адетлерин кьойгьандыла. Польшада да - алай. Анда аракьыдан сырагьа кечгендиле. Сырадан алай кеп ёлмейди. Кертиди, Европа

Алай эркегырыу сабийлени араларында аналаны кьыралларында замансыз кетип кьалгьанла кёбюрек боладыла. Туугьанладан да келпери ауургьа ёчдиюле. Сора абадан болса уа, саукулкьларына хаталы осал кьылыкьлагьа, башха кьоркьуулу затлагьа кёбюрек табынадыла», - дейди. Ардан-архта башхалыкь ёсе барады да, 65 жылгьа бийчеле эки кереге кеп болуп кьаладыла (бир минг эр кишиге 2110 тиширыу жетеди), 80 жылларына уа юч кереге кеп - 3164.

и чмемди деп айтырча туюлюдо. Францияда алкоголизмни проблемасы барды. Алай ёлгенлени саны уа Европадаан эсе иги да азды.

Жашауу багьаламау Россейде бурун заманладан келген дагьыда бир сылтау - не башханы, не кесини жашауун багьалай билмеу. «Биз аз затха да чыдаямайбыз, олсагьат жумдурукьларыны ойнатып башлайбыз», - дейди Вишневский.

Тышындан келгенле болушурламы?

Бусагьатда уа тиширыулары эр киши ишлене мигрантла «кьыстап» башлагьандыла. Бюгюнлюкде ма ала толтура барадыла россиялы эр кишилени бош болгьан орунларын - урунууда, юйор жашауда да.

«Асфальт салыучу тиширыуу сиз энди керемисиз? Алгьын а ала ол жумушну кеси бюнларьына алган эдиле. Бусагьатда аны тышындан келген эр кишиле толтурадыла», - дейди Мезенцева. Анга шагьатха ол быллай шартла келтиредди: кризисте дери Россейге бир жылгьа тышындан 12 миллиондан артыкь адам келгенди. Аланы асламысы мында ишлегенди. Ма ала жетимгеен кишилерибизни орунларын алгьандыла», - дейди ол. Мигрантланы кёбюсю уа хайт деген жаш адамла болгьанларын ким да биледи.

Аладан келпери мында экинчи кере юйдегили да боладыла. «Бери асламысында кьатынлары, сабийлери да болгьанла келеди, алай мында да ала россиялы кьызыланы алып, жашап башлайдыла. Некях этмеселе да, юйорлю да, сабийли да боладыла», - деп хапарлайды Елена Мезенцева. Бирлери арда биринчи кьатынлары бла некяхны буздыла, башхалары уа эки юйорню да тутайдыла.

Кертиди, арт жыллада мигрантланы араларында тиширыула да кепден-кеп бола барадыла. Мында халны билип, эрлеринден кьуру кьалмаз ючюн, бери ала бла бирге келирге юрешедиле.

Марина ГУСЕНКО. «Российская газета».

Бу жол мен бир эллим, ахшы адам, Тёбен Чегемде жашаган Сарбашланы Дугуну жашы Мустафаны юсонден айтыргьа сюеме. Ол 1932 жылда туугьанды. Анга жолугьургьа баргьанымда, ол малларына кьарар кьайгыда эди. Биз аны отууна кирип, юсю тюрлю-тюрлю газетледен бла журналладан толу тепсини артына олтурдукь. Сабыр

сын да жюриотгендиле. Ишде болдурган жетишимлерине ата-анасы да бек кьууангандыла, жашлары билимин ёсдюрюлгюнд да бек суйогендиле. Аланы ыразы эте, жети классны бошаган Мустафа Фрунзе шахарда эсеп жоурютюноу Битеусоюз заочный курслары бухгалтер ёбюлемоно киреди. Аны 1953 жылда жетишимли бошагьанындан

Алагир шахарда Шимал-Кавказ агьач техникумуну да заочно окуп бошагьанды. Кесини ишинде керек литературагьа эс бурганлай, жыл сайын "Лесная промышленность", "Лесная новь" журналланы да жаздырып, алада айтылгьан алчы сынаулары производствогьа сингидириге юрешгенди.

-Бизни лесничествону кьырауунда болгьан

социалист эришюуде алчы жерлеге чыкьганлай, битеу берилген планларын намыслы толтургьанды.

Сарбаш улуну тутхан ишинде болдурган ахшы жетишимлерине кьыралны жанындан да багьа бичилгенди.

Ол Ленинчи юбилей майдал бла саугьалангьанды. "Беш жыллыкьны алчысы", "Социалист эришюуде хорлагьан" деген белгиле, "Экинчи класслы лесничий" эмда ызы бла "Биринчи класслы лесничий" деген сыйлы атлагьа, агьач мюлкню сыйлы грамоталарына да тийишли болгьанды. "РСФСР-ни сыйлы агьачшысы" деген махтауула ат берилгенде уа, ол саугьа бла эллилери, танышлары да кьызыу алгышлал, биргесине кьууангандыла. Тёбен Чегемни лесничествосу кесича мюлклене арасында бардырылган социалист эришюуде Россей Федерацияда экинчи эм ючюнчю, Кьабарты-Малкьарны Агьач мюлк министерствосунда уа биринчи жерлеге кеп кере ие болуп тургьанды.

Цегем ауузу бизни республикада табийгьаты бек ариу жерледен бириди, аны тамашалыгына кьвараргьа, солургьа жаланда кесибизни кьыралдан угьай, тышындан окууна мингле бла адамла келип болгьандыла. Ала Чегем чучурлагьа, башларын ёмюрлюк чыранла басхан тауларыбызгьа, кьаяларыбызда ёсген тюрлю-тюрлю тереклеге, битимлеге сейрсингенди, таза хауадан зауукьлукь алгьандыла.

Бу айбатлыкьны сакьлаугьа, аны тапландыругьа уллу юлюш кошхьанладан бири уа Сарбаш улу Мустафады. Аны агьачха, табийгьатха уллу сийемклиги болгьанды. Бюгюнлюкде ол он туудугьуна кьууана жашайды. Эки жыйырма жылдан аслам огурулу ишге кьулукь этген акьсакьалгьа мындан арысында да сауукь-эсенлик тилейме мен да.

РАЧЫКЬАУ улу Борис. Сурат авторнуду.

Урунуу ветеранлары

Агьачыбызны керти сакьлаууру

ауазлы, орта бойлу киши, ашыкьмай, мени сорууларыма тынгылы жууапла береди.

Биринчиден, эсиме Мустафа ишлеучо мекени арбазында ёсген тау наратла тошедиле. Ол аланы Мёлюшюкден келтирип салгьан эди. Ёсерик туююлдоле дегенле да болган эдиле, шендию уа кьалай армудула ала. Жылла дегенинг, жюйорюк атчады, кьалай терк окуп барадыла...

сора жашны тахта кегетле бла жемшиле ёсдюрюучо бригадагьа эсепчи этип жибередиле.

1957жыл. Сарбашланы юйорлери бирси таулула бла бирге туугьан журтларына келеди. Тёбен Чегемде тохтагьандан сора Мустафа кеп жылланы акьылындан кетмей турган акьбаш тауланы жюрегинден тансыкьлайды. Сабий заманында тенгери бла Дыркьылада ойнаган кьайгысыз заманын эсине тошюредди.

Бир ненча жылдан сора ол элде жангыдан кьуралган Калмыков атлы колхозда эсепчи болады. Анда тёрт жыл чакьлы бир ишлегенден сора уа элде интернат школгьа баш бухгалтер болуп тохтайды. Ызы бла 1963 жылда Тёбен Чегемдеги лесничествогьа башчылыкь этеди.

«Бу жаны бла ал чакьда хазна ангылауу болмагьанды. Чегем районун агьач мюлкюно алгьынны башчысы Жантемир Машкушев эм башхала мени бу ишни эбине тошюндюрюючюн кеп кьыйын салгьандыла, сау болсунла, - дейди Мустафа.

Сарбаш улу насийхатчылары юйретгенден сора да кесини билимин ёсдюрюрге дайым да итингенлей тургьанды. Ол себепден бириздан

ТЁГЕРЕК СТОЛ

Право мардаланы тынгылы билсенг, сенден улутха излерге не хазна базынырла

Быттыр улутхачылыккыны кылайла хорларга болулугу юсюнден проектлени конкурсу болган эди. Анда хорлаганлагра грантла берилгенди. Бююнюкде аладан юч проект толтурулганды, кыалганлары да жашауда бардырадыла.

Ёсюп келген тёлү улутхачылыккыга кыажу сюелирча этер мурат бла КМР-ни Жаш тёлү кеп функциялы арасы «тёгерек стол» кыраганды. Анга коррупция бла кюреш бардырган службаланы келечилери, экспорт, районладан бла шахарладан жаш адамла да кыатышхандыла.

устанла, врачлагы улутха берирге бегирек хазырдыла. Экинчи жерге бизнесменле чыкыгандыла – ала ахча берип, ишлери терк эм хайырлы барырча этерге итинедиле. Кыулукчула уа, сёзсюз, улутхачыла кеслери болгандыла.

Бу оюнланы кезиуонде кыайгы этдирген шартла да ачыктылангандыла. Алай эм адамла коррупцияны хорларга боллукуна ийнанмагандыларыды. Ала гитчеликден да бу законсузлукну керюп өсгенлери ючюн жумушларын башха амал бла этерге боллукуна артык бек ышанмадыла.

Сёз ючюн, бююн ахча берип окугун врач тамбла бизге багырыкды. Алай ол саулулугузга жарармы? Неда машина жюрютюрге праволаны сатып алган адам арта, жолга чыкыганда, башхалага заран келтирмезми?

Сабийле бу оюмланы тюзлюклерине тюшонгенди, кыонакыла уа ала ахча излегенлени керселе, не этерге кереклисин, кыайсы органлагы таргыгырга боллукуна юсюнден айтхандыла. Быллай иште тренинглени маганалылыкларын а коммунист политика партианы регион бёлюмюно башчысы Борис Паштов да белгилегенди.

Кесини оюмун КМР-ни Башчысыны Администрациясында Коррупцияга кыажу управленийны кенгешчиси Мустафа Раджапов да билдиргенди. Ол

айтханыча, бизни республикада улутхачылык алай бек жайылмаганды, уллу ахчаны ёрге-энишге айландырып турурга амал жокыду - прокуратура аманлыкчылары алларын олсагат тыярыкды. 2015 жылда сау Шимал-Кавказ регионда коррупция бла байлампы жангыз да 500 таргыгы келгенди. Аны битеу субъектлеге юлешсек, ол бек азды, дегенди ол.

Мында асламысында аны бир тюрлюсю тюбейди. Сёз ючюн, сабий садха баласы жюрюр ючюн ата-ана ахча тёлейди неда поликлиникада справка алыр ючюн бир 500 сом бермей кытулалмайсы.

Бу жаны бла бизни эм уллу проблемабыз жаш адамла коррупцияга кыажу законодательствону билмегенлери. Кыайры да баргызыз, кыайсы кыулукчу бла да тюбешигиз, законланы окугунангызыны, ангылаганыгызыны керюзсезгиз, ол сизден ахча умут эталгык тююлдү, деп юйретгенди Мустафа Алиханович.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

ПРОФЕССИОНАЛЛА

Бары сурайдыла аны усталыгыын бла хатерлигин

Халкыбызда ахшы да, хурерли да адамларыбыз кепдюле. Ала бизни кыуандырадыла, ёхтемлендиредиле. Алайларыбыздан бири яныкочу Темиржанланы Мустафаны кызы Биттирланы Танзиляды. Ол республиканы клиника больницасында реанимация бёлюмде 25 жылны ичинде арымай-талмай ишлейди.

Нальчикде медицинциени бошап, сагынылган медицина учреждениада Кыудайланы Керимни башчылыгында урунуп тебирейди. Андан бери аны усталыгы өсгенди, чыныкыганды, ол терен билимги специалист болганды.

Ана жылны ичинде кыйын график бла ишлеп турады. Анга кере, бир эрттенликден экинчисине дери кыйын ауруганланы кыатларынды. Кеп тюрлю процедураланы бардырырга тошеди. Саусуланы кыан басымларны кырап, заманында дарманларын береди. Бек амалсызланы, кыйналганланы бир жанындан бирси жанына буруп, тийишлы кыарайды, зонд бла ашатады. Керек болса, врачча билдирип, бир затны ычындырып кыюймазга сагыады.

Анстан кыарамай, хар ауруганы кесини бир жуук адамыча керюп, кыайгырады. Жуундуруп, чачларын тарап, ариу айтады, кел этдиреди. Кыан тамырлары кыйын табылганлагы уа вазофикс капельницаланы ол эм уста салганна саналады, уколланы да алай. Аны себепли Танзиляны больницаны башха бёлюмлериндеги кыйын саусулагы тилеп да чакырадыла, болушлугун излейдиле. Врачча окууна кеслерине ол укол этсе неда капельница салса сюедиле.

Таулу кыыз болушлугун бир кишиден да аймайды. Сегиз жылдан бери дагында республикалы туберкулёз диспансерде бет жарыкы урунады. Айкай да, анда да аны жумушу кыйын болганын ангыламазча туююлду.

Ишден юйге келсе да, аны солур заманы алай кеп болмаучуду. Аны саклап тур-

ганын эллилерине кеп жарайды. Жукысу бёлюнгенине да кыарамай, тийреде-кюншуда ауруганлагы эс табаргы болушады. Ала да аны хурмет этедиле, ыразылыкларын билдиредиле. Больницага барып, жатарга онглари болмаган кыартлагы, кыарысулагы, сабийлеге, ишге жюрюнгеле да аны хатери тийгенлей турады. Ингирде неда кече терк болушлук берген машинаны мычмай чакырган кыйын болганын эсге алсак, ол этген болушлукну маганасы ёлчемсизди.

Танзиля ахшы специалист, уста медестра болганы бла бирге намыслы келин, кыайгырыуу анады. Бу жигер тишериуу кыарыу, хунери жетмеген зат болмаз, дейдиле аны

таныганла. Сабыр акыйлы, чомарт адамды. Аны ючюн болур, баш иеси Биттирланы Шамил юйдегисини ишин ангылайды. Юйде тасха тошеди демей, анга да, саусулагы да тап болур ючюн кыайгырады.

Ала эки кыыз да ёсдюргендиле. Кичилери Мадина КММКУ-ну прикладной математика факультетини экинчи курсунда окуй турады. Таматарлары Фарида уа анасыны жолун сайлаганды. Ол да аны биргесине реанимацияда медестра болуп ишлейди. Анасын таныганла аны усталыгы ючюн хурметлегенлерин кере, анга ушаргы итинип, кюнден-кюнге ахшы жетишимле этеди. Танзиля кызы бла бирге бирси медестралага жашырынлыккыны юйретеди, барысына да билмегенлерин ангылатып, кез-кылак болушады.

Жигер тишериуу КМР-ни Саулук саклау министрствону грамоталарына, дипломларына, премияларына да кеп керети тийишли болганды, алай а ол кесине эм уллу саугыга кыйналганна эс тапдырыуу бла жаш тёлюно усталыгына юйретинуо санаиды.

ЖОЛАБЛАНЫ Сакинат.
СУРАТДА: Биттирланы Танзиля (сол жанындан биринчи) ишчи нёгерлери бла бирге.

Саулукка осал кюле бла сагатла 14 апрельден 20 апрельге дери

14 апрель, орта кюн (бегирек 06.00 сагаттан 08.00 сагатха дери)

18 апрель, баш кюн (бегирек 10.00 сагаттан 12.00 сагатха дери)

Татьяна ДУБКОВА, Тёгерекдеги болумланы бла геофизика прогнозыны инструмент тинтиулерини арасы.

АНГЫЛАТЫ

Семизлик кыозгыаган беш ауруу

Семизлик - ол, кыуру эстетика проблема болуп кыалмай, саулукка да уллу заран салады. Санда аурулукну артыгы уа талай кыйын аурууланы кыозгарга себеп болады.

1. Диабетни 2-чи тюрлюсю
Семизлик санны-чархны инсулинге сезимин тайдырады, углевод алышыну да бузады. Аны бла уа бал тузун кыанда ёлчөми ёседи. Андан кыйналган юч адамдан экинсине бек кыйын аурууладан бири - сахар диабетни 2-чи тюрлюсю - кыозгалады. Толу адамлада диабетни бу формасыны чыгыуу тогуз кереге ёседи, семизликден ауруганлада уа - 40 кереге.

2. Кыаратондук
Жауу гормонла чыгарыдыла. Жау клеткалары артыгы уа аланы дисбаланска келтиредиле. Ахырында уа кыаратондукка сылтаула чыгадыла. Статистика да кыуандырмайды: бизни кыаралда эки миллионду жууук тишериуу, семизликден кыйналып, сабийлери болмай турадыла.

3. Рак кыоркыу
Рак ауруу Америкада миллет институтуну тинтиулерни керюзгенлерича, семизлик ёшюн-

но, чегилени, богуурдакь безни, аш оруну тюрлюндеги безни эм кыуум башха онкоаурууланы кыозгайды.

4. Сырт сюек эм жик ауруула
Жюрюген заманда аяк жыклеге эм аркыа сюекге уллу аурулук тошеди. Артык килограммланы хатасында а ол жюк аслам болады. Ол а, артрозну айнытырга себеп болганыча, сырт сюекни орталарында гржаны да чыгарырга болады.

5. Жюрюк эм тамырыла
Ич жау артык болса, ол санда-чархда воспалениага келтирген затланы аслам халда чыгарып башлайды. Аны ючюн а кыан тамырлары кыайрыгалары бла жюрюк кыйналадыла. Инфаркт миокарда бла инсульт болуруга кыоркыулулу.

Статистика бу жол да алапат туююлду: жюрюкни ишемия аурууларыны 35 проценти бла инфарктланы 15 проценти семизликни хатасындадыла. Андан сора да, артык аурулук жашауу узунлугун, орта эсеп бла, 3-5 жылга кыскартады, бек семизлени жашаулары уа 15 жылга окууна азаяды.

Анна МЕДЫНЦЕВА
«Комсомольская правда».

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору приёмный - 42-63-01.
Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Кореكتورла - 42-63-52.
РЕДАКЦИЯНЫ БЁНОМЛЕРИ:
Жамауат-политика жашау - 42-67-68, 42-24-02.
Культура - 42-75-82.
Социальный-экономика - 42-66-73, 40-59-18.
Жангылыкка эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окуучула бла байламлыкка жюрютюу эм реклама - 42-37-94.
Энчи корреспондент - 42-68-72.
Тилманча - 40-28-97. Бухгалтерия - 42-30-87.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Баш редактор АТГАЛАНЫ Жамал
РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ЖАНГОРАЗЛАНЫ Назабат (баш редактору орунбасары)
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)
МОКЪЛАНЫ Зухура (культура бёлюно таматасы)
ТИКАЛАНЫ Фатима (жамауат-политика жашау бёлюно таматасы)

Кыарачайда - Хубийлары, Малкыарда - Хибийлары

Ахыры. Аллы 3-чо бетдеди.

Архивде табылган кыагытта Хубийланы Магометни жашы Мырзабекни юсюнден айтылады. Арта ол Черек кыозгалыууа да кыатышханды. Тукымда Малкыар жанында тёртюнчо тёлү болады. Оруслу кыагытычла документле хазырлаган заманда, тукымну терс жазып, Хибийлагы буруп кыоядыла.

Революцияны аллында жыллада Огъары Малкыардан кыуум тукым Лашкутада жер алып, ары кёчедиле. Ол санда Османлары, Сабанчылары, Темуклары эм Хибийлары. Анда да бу тукым, жагыдан терс жазылып, Хубийлагы бурулуп кыалганды.

Тукымну адамлары кыажа тау элгеде да кёчгендиле. Сёз ючюн, Хубийланы Омарны кызы Нафисат 1942 жылда Кёндөленде тууганды. Кыарашайны кызы Халимат - 1955 жылда Кичибалыкыда. Даууну кызы Шахидат а Нальчикден эди. Кеси уа 1922 жылда дуняга жаратылганды. Османны кызы Жансурат Яникойда эди. Хубийланы Хажы-Бийни жашлары Камал бла Жамал 1933, 1939 жыллада Лашкутада туугандыла. Чоайны кызы Лейла уа Огъары Бахсанда жашаганды.

Улуу Ата журт уруш башланганда кыазуатка кетип, андан кыайтмай кыалган жашланы атларын да эсгерейик. Хибийланы Мырзабекни жашы Бетал 1941 жылда кыазуат башланган кюнде чакырылады аскерге. Ол Огъары Жемталадан эди. Сержант чыны болганды. Кырк экинчи жылда сермешледен биринде жоюлганды. Анга жалаанда

Таужан.

жыйырма жыл бола эди. Хибийланы Уку 1902 жылда Огъары Малкыарда тууганды. Кырк экинчи жылда фронтка кетеди. Кырк тёртюнчо жылда атышыуладан биринде жигитча ёлгенди. Огъары Малкыардан бу тукымдан Гонайны жашы Хусей да кетген эди Ата журтун фашистледен кыорууларга. Кырк экинчи жылда аны да ачы хапары келеди.

Уруш бошалгыныч кёчгюнчюлук башланды. Миллетни башха адамларына, бу тукымга да сынарга тошду аны. Ажалы болган Азияда кыалды. Саулары ызларына кыайтдыла. Хибийланы Таужан баш иеси болмай беш жашы бла кетген эди сюрюнгге. Кюндюз ишин бошап, кече кыол урчук бла килограмм

жюнден халы ийрип, кыарлагы ётдюрюп турганды. Беш жашыны да жалларын саклап, ызына кыайтханды. 103 жыл жашап кетгенди дуняядан.

Абдул-Мажит он сабийни атасыды. Аны жыйырма беш туудугу, жети учуно барды. Исмайлыны жашы Исхак бла аны юй бичеси Кыойбайланы Кажокну кызы Маржанат да алай бир сабий ёсдюргендиле. Исхак - белгили кыойчу - 1976 жылда «Социалист эришиуде хорлаган» деген белги бла саугаланганды.

Бююнлюкде да бардыла атларын иги бла айтдырган жашла, кызыла. Хибийланы Исхакны жашы Ханасфий КМР-ни табийгат байлыкка эмда экология министрини экинчисиди. Мухадинни жашы Халим КМР-де МВД-ны бёлюмюно таматасыны орунбасарыды. Исмайлыны кызы Амина Грозный шахарда банкда ишлейди. Эм иги специалистени санында аты айтылганлай турады.

Лашкутадан Хубийланы Ахмат МВД-да кыулук эте эди. Борчун толтурган кезиуде жигитча жоюлганды. Кишиликни ордени бла саугаланганды. Башында сагынылганладан сора да, кеп махтауу адамлары бардыла тукымну, ахшы ишлери, ариу кыыйлыклары бла жамауат аллында хурметте тийишли болганды.

Материалны хазырлаган кезиуде Кыарачай-Черкес илму-излем институту чыгарган «Хубиевы» деген кыска тарых очеркни да хайырланганбыз.
ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Спорт

Элбрусчула - эм кючюлени санында

Мурманск областда фрирайдан Khibini Open Cup атлы онекинчи ачык кубок бардырылганды. Анга кыралны регионларындан 82 спортчу кыатышханды. Бизни республикадан «Курорт Элбрус» командасы уа, хар замандача, айырмалы болганды.

Алгыаракылада кыар ююлюп, эришиуле ётген тау тикле буз сыныкыладан толуп эдиле. Алай ол бизни жерлешлерибизге чырмау этмегенди: ала лыжалада эм сноуборда учууда саугыла алалгандыла.

Фрирайда спортчуну усталыгына, хазырлыгына эмда терк учуна кере угый, жолну кыалай ётгенине, комбинацияны кыалай кыурагына кере багыа бичиледи. Быллада судьяланы фрирайдан Россенин кеп кере чемпиону, элбрусчу райдер Ёзденланы Идрис сейирсиндиргенди. Ол кыарачуланы фронт-флип (тикден лыжала неда сноубордада секиргенде салтыо этиу) эм дроп-плати кыууму (учуп барганда, бир жанындан башхасына секириу) бла кыуандырганды.

Бу спорт бла энди кюрөшип башлаган Шауаланы Замурат а «Любители» категорияда сно-

убордада учууда экинчи жерни алганды. Дагында бир жашыбызга - Алим Матовскийге - ючюнчо жерге чыгаргыа 0,96 балл жетмей кыалганды.

Эсигизге салайык, элбрусчу райдерле - башында айтылган акционер обществовну бийик усталыклары болган кыуахчулардыла. Ала февральда Сочиде Россейни Rosa Khutor Freeride Contest атлы чемпионатындан да ахшы керюмдюле бла кыайтхандыла, Ёзденланы

Идрис а хорлаган да этгенди. Былайда фрирайды юсюнден энчи айтырга да тийишлиди. Анга, лыжалагыча, трассаланы кызырлап кюрөшмейдиле. Аны кыураганла оюм этгенлери, тийилмеген кыарда учуу спортчуну фахмуусун, лыжалада кыалай туралгынын толусунай ачыкылайды.

Алиса ТАРИМ, Элбрус районну администрациясыны пресс-службасыны башчысы.

Курса

Малчылага болушлукыга

Эл мюлк жаны бла консультацияла берген кыарал арада быйыл 18-23 апрельде «Элли-фермер эмда юйор малчы мюлккы курау эм аланы ишлерин кыыйматлы бардырыу» деген программага кере усталыкны ёсдюрюу курсла бардырылганды.

КМР-ни Эл мюлк министрствосундан билдиргенлерине кере, алада энчи мюлкке кыураганда эмда ишлерин бардырганда документацияны не халда жарашдырырга кереклисин, бу жумушну не энчиликлери болганларын да билдирикдиле. Дагында бизнес-планланы, про-

изводствону айнытуу бла байламлы проектлени жарашдырыгыа юйретирикдиле, кредитлени хайырланыуу, кыаралдан не тюрлю болушлук керюрге боллулугу юсюнден да толугапар берилликиди.

Алай бла бу маганалы ишге кыатышырга энди урунуп башлаган фермерле, КФХ-ланы таматарлары, аграр бизнесде консультацияла беруу бла кюрөшгенле да чакырыладыла. Окуу ючюн ахча телерге кереклиси жокыду, аны кыарал кеси боюнуна алады.

Курсла Москва областыда,

Сергиево-Посадский районда, Глинково элде «Федеральный центр сельскохозйственого консультирования и переподготовки кадров АПК» деген бюджет учреждениада бардырылгыдыла. Аланы бошаганланы барысына да тийишли удостоверения берилликиди.

Соруулары болганла: **8(496) 549-97-60** эм **8(952) 4577777** телефон номерлеге ёлөшсинле. Керекли информацияны дагыда msx-consult.ru сайтда алырга боллукуды.

Бизни корр.

УЧРЕДИТЕЛЫЕ: КЫААРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТГАЛАНЫ Жамал
РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ЖАНГОРАЗЛАНЫ Назабат (баш редактору орунбасары)
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)
МОКЪЛАНЫ Зухура (культура бёлюно таматасы)
ТИКАЛАНЫ Фатима (жамауат-политика жашау бёлюно таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору приёмный - 42-63-01.
Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Кореكتورла - 42-63-52.
РЕДАКЦИЯНЫ БЁНОМЛЕРИ:
Жамауат-политика жашау - 42-67-68, 42-24-02.
Культура - 42-75-82.
Социальный-экономика - 42-66-73, 40-59-18.
Жангылыкка эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окуучула бла байламлыкка жюрютюу эм реклама - 42-37-94.
Энчи корреспондент - 42-68-72.
Тилманча - 40-28-97. Бухгалтерия - 42-30-87.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кыагыт жюрютмейди. Кыол жазмалагы рецензия этилмейди эм ала артка кыайтарылмайдыла.
Газетде басмаланган материалда айтылган оюмла редакцияны оюму бла келнимезге боллукудула. Алада айтылган хар зат ючюн
Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.
Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинак бла жазылган 5-6 бет) кепно алмайды.
Газет Басманы эм асламы информацияны эркинликтерин кюруулау жаны бла Басмагы-Малкыар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чо июнда регистрация этилгенди.
Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагы КМР-ни Басма эмда асламы коммуникацияла жаны бла кыарал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.
Газет «Тетраграф» ООУ-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 33
Газетлени ислерине тапдыруу ючюн КМР-ни почта сызыны федеральный Управлениасы жууаплыды. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10
Газетлени розницага сатуу ючюн КМР-ни «Роспечать» акционер обществовсу жууаплыды. Телефон: 42-69-34

Номерге графикте кере 19.00 сагатта кыол салынады. 20.00 сагатта кыол салынганды
ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГАРГАНЛА:
Кульчаланы Зульфия - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретары орунбасары; Геляланы Валентина (1, 2-чо бетле), Бийчеккуланы Жаннета (3,4 - чо бетле) - кореكتورла.
Тиражы 2050 экз. Заказ № 498 Багыасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 5
электрон почта: elbor_50@mail.ru